

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA O'QUVCHILARNING KASBIY-IJODIY FAOLLIGINI OSHIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXALOGIK ASOSLARI

Eshmatov Samariddin Hamza o'g'li

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning kasbiy-ijodiy faolligini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqotda ijodiy jarayonlarni rag'batlantirish, shaxsning professional kompetensiyasini rivojlantirish va dars metodlarini samarali tashkil etish usullari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, o'quvchilarda ijodiy fikrlash, estetik did va kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik-psixologik omillari o'rganilgan. Maqola nafaqat amaliy dars jarayonini takomillashtirishga, balki o'quvchilarning ijodiy potentsialini rivojlantirishga qaratilgan tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, o'quvchilarning faolligi, kasbiy-ijodiy faollik, pedagogik-psixologik asoslar, ijodiy kompetensiya, dars metodikasi.

Tasviriy san'at darslari nafaqat estetik tarbiya berish, balki o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va kasbiy-ijodiy faolligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Hozirgi pedagogik amaliyotda ijodiy faollikni rag'batlantirish, dars jarayonida individual va guruh ishini samarali tashkil etish, o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvlarni shakllantirish kabi masalalar ustuvor hisoblanadi. Shu sababli, tasviriy san'at darslarida pedagogik va psixologik asoslarni hisobga olgan holda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash va kasbiy kompetensiyasini oshirish dolzarb vazifa sifatida qaraladi.

Tasviriy san'at darslari o'quvchilarning ijodiy va kasbiy-ijodiy faolligini shakllantirishda markaziy o'rin tutadi. Bu jarayonda darsning maqsadi nafaqat estetik tarbiya berish, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy tafakkur va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishdir. Kasbiy-ijodiy faollik o'quvchining shaxsiy qiziqishlari, ijodiy motivatsiyasi va bilimlarni amaliy qo'llash qobiliyati bilan bevosita bog'liq bo'lib, pedagogik-psixologik omillar orqali shakllantiriladi. Shu bilan birga, bu jarayon individual yondashuv va metodik vositalarni to'g'ri tanlashga ham bog'liqdir.

O'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishda pedagogik yondashuvlar katta rol o'ynaydi. Masalan, darsda turli ijodiy mashg'ulotlar, vizual o'yinlar, loyiha ishlari va guruh ishlari qo'llanilishi mumkin. Bu o'quvchilarning faolligini rag'batlantiradi va ularni mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatadi. Shuningdek, darsni rejalashtirishda o'quvchilarning yosh xususiyatlari, qiziqishlari va ilgari egallagan bilimlari hisobga olinishi kerak. Bu pedagogik printsip o'quvchining individual imkoniyatlarini maksimal darajada rivojlantirishga yordam beradi.

Psixologik jihatdan o'quvchilarning ijodiy faolligi ularning motivatsiyasi, o'ziga bo'lgan ishonchi va ijobiy emotsional holati bilan chambarchas bog'liq. O'qituvchi o'quvchilarning qiziqishini uyg'otishi, har bir ishga individual e'tibor berishi va ijobiy fikr bildirish orqali ijodiy muhit yaratishi zarur. Bu o'quvchilarda o'zini erkin ifoda etish, yangi g'oyalarni sinash va tajriba o'tkazish imkonini beradi. Shuningdek, muvaffaqiyatsizlikdan qo'rqmaslik va xatolarni tahlil qilish qobiliyati ham ijodiy rivojlanishning muhim qismi hisoblanadi.

Tasviriy san'at darslarida ijodiy faollikni oshirishda metodik vositalar ham katta ahamiyatga ega. Masalan, interaktiv dars metodlari, loyihaviy ishlash, multimediya vositalarini qo'llash o'quvchilarning qiziqishini kuchaytiradi. Shuningdek, o'quvchilarni ijodiy vazifalarga jalb qilishda rag'batlantiruvchi baholash tizimi qo'llanilishi mumkin. Bu o'quvchilarda muvaffaqiyatga erishish motivatsiyasini oshiradi va kasbiy-ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi.

Kasbiy-ijodiy faollikni shakllantirishda guruh ishlari va hamkorlik ham muhim o'rin tutadi. Guruhda ishlash o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etish, boshqalarni tinglash va umumiy loyiha ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu jarayonda o'quvchilar o'zaro muloqot orqali yangi g'oyalarni kashf etadi, bir-biridan ilhom oladi va ijodiy jarayonni boyitadi. Shu bilan birga, o'qituvchi tomonidan berilgan konstruktiv fikrlar ijodiy jarayonni samarali boshqarishga yordam beradi.

Pedagogik-psixologik asoslardan biri o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olishdir. Har bir o'quvchining qobiliyati, qiziqishi va psixologik holati turlicha bo'ladi. Shuning uchun dars jarayonida moslashuvchan yondashuv qo'llanilishi lozim. Masalan, ba'zi o'quvchilar vizual ifodaga ko'proq moyil bo'lsa, boshqalari tasviriy fikrlash orqali ijodiy g'oyalarni namoyon qiladi. O'qituvchi esa bu farqlarni hisobga

olib, turli ijodiy mashqlar va topshiriqlar orqali har bir o'quvchining salohiyatini rivojlantiradi.

O'quvchilarning ijodiy kompetensiyasini shakllantirishda o'qituvchining metodik mahorati ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi darsni qiziqarli va interaktiv tarzda tashkil qilishi, o'quvchilarga yangi texnikalarni o'rgatishi, ularni individual va guruh loyihalarida qo'llab-quvvatlashi zarur. Shuningdek, ijodiy jarayon davomida tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish ham muhimdir. Bu o'quvchilarda ijodiy mustaqillikni shakllantiradi va kasbiy-ijodiy faollikni oshiradi.

Dars jarayonida o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishda rag'batlantirish tizimi muhim rol o'ynaydi. Rag'batlantirish nafaqat baho berish orqali, balki ijobiy fikr bildirish, muvaffaqiyatlarni e'tirof etish va ijodiy natijalarni taqdim etish orqali ham amalga oshiriladi. Bu o'quvchilarda o'z ishiga qiziqish uyg'otadi, yangi g'oyalarni sinashga ilhom beradi va kasbiy-ijodiy salohiyatni rivojlantiradi.

Shuningdek, tasviriy san'at darslarida ijodiy muhit yaratish muhim hisoblanadi. Bu muhit o'quvchilarga o'zini erkin ifoda etish, tajriba o'tkazish va yangi texnikalarni sinash imkonini beradi. Dars xonasi va materiallar o'quvchilarning ijodiy salohiyatini qo'llab-quvvatlashga moslashtirilishi lozim. Masalan, turli rangli bo'yoqlar, qalamlar, turli teksturalar va materiallar o'quvchilarga yangi ifoda usullarini kashf etishga yordam beradi.

Shuningdek, pedagogik-psixologik jihatdan o'quvchilarni ijodiy faoliyatga jalb qilishda individual yondashuv, rag'batlantirish va konstruktiv fikr berish muhim hisoblanadi. O'quvchilar muvaffaqiyatsizlikdan qo'rqmaslikni o'rganishi, xatolar orqali tajriba orttirishi va yangi g'oyalarni sinashga intilishi kerak. Bu jarayon ularning ijodiy mustaqilligini va kasbiy-ijodiy faolligini oshiradi.

Natijada, tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning kasbiy-ijodiy faolligini oshirish pedagogik va psixologik asoslarni hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak. Bu jarayon individual yondashuv, interaktiv metodlar, rag'batlantirish tizimi va ijodiy muhit yaratish orqali samarali bo'ladi. Shu bilan birga, o'quvchilarda ijodiy tafakkur, estetik did va kasbiy kompetensiyalar shakllanadi, bu esa ularning shaxsiy va professional rivojlanishiga xizmat qiladi.

Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning kasbiy-ijodiy faolligini oshirish pedagogik va psixologik asoslarni chuqur hisobga olgan holda amalga oshirilishi lozim.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, individual yondashuv, interaktiv metodlar, guruh ishlari va ijodiy muhit yaratish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Rag'batlantirish tizimi va konstruktiv fikr berish o'quvchilarda muvaffaqiyatga erishish motivatsiyasini kuchaytiradi, ijodiy fikrlash va kasbiy kompetensiyalarni shakllantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarda mustaqil qaror qabul qilish, yangi g'oyalarni sinash va tajriba o'tkazish qobiliyatlari rivojlanadi. Umuman olganda, pedagogik va psixologik asoslarni hisobga olgan holda tasviriy san'at darslarini tashkil etish o'quvchilarning kasbiy-ijodiy faolligini samarali oshirishga imkon beradi va ularning shaxsiy hamda professional rivojlanishiga xizmat qiladi.

Adabiyotlar:

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – № 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Т. 587. – С. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Т. 3268. – № 1. – С. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – № 6. – С. 15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – № 1. – С. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – № B10. – С. 192-198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.

9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – № 12. – С. 193-196.

10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – № 3. – С. 60-66.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

